

Ohrozenie sebestačnosti vo výrobe vajec

Konzumné vajcia sú poslednou komoditou živočíšnej výroby, v ktorej je Slovenská republika takmer sebestačná. V roku 2018 sebestačnosť v produkcii konzumných vajec dosiahla úroveň 92 %. V minulom roku sme v SR vyprodukovali 205 ks vajec na 1 obyvateľa. Spotreba vajec na 1 obyvateľa dosiahla úroveň 224 ks. Napriek tomu, že v produkcii vajec sme takmer sebestační, sa v roku 2018 na územie SR doviezlo viac ako 173 miliónov ks vajec, čo predstavuje až 23 % objemu domácej produkcie. .

Napriek sebestačnosti v produkcii vajec na úrovni 92 %, na pultoch obchodných reťazcov je ich podiel výrazne nižší. Prieskumom SPPK v roku 2018 sa zistilo, že na pultoch reťazcov na Slovensku je iba 74 % slovenských vajec, ostatné vajcia pochádzajú zo zahraničia.

V posledných dvoch rokoch už Únia hydinárov Slovenska informovala, že naši producenti vajec zaznamenávajú veľký tlak zahraničných obchodných reťazcov a ochranárskych združení na zvyšovanie ponuky vajec z podstielkových chovov. Viaceré zahraničné obchodné reťazce deklarovali, že od roku 2025 nebudú vo svojich prevádzkach predávať spotrebiteľom vajcia z klieťkových chovov. A to aj napriek tomu, že tieto ich požiadavky nemajú žiadnu oporu v národnej ani európskej legislatíve. Legislatíva EÚ iba pred niekoľkými rokmi prijala opatrenia na zmenu chovu nosníc. V rámci EÚ bolo nariadené, aby boli všetky konvenčné klieťkové chovy po 1. januári 2012 nahradené chovom nosníc v obohatených klieťkach. Tým EÚ zabezpečila pre nosnice výrazne lepšie životné podmienky. Na rozdiel od mnohých aj západoeurópskych krajín všetci slovenskí chovatelia nosníc tieto podmienky splnili. Táto požiadavka bola jasne definovaná v postačujúcom predstihu 10 rokov. Rovnako dlhá doba bola potrebná na výmenu technológií konvenčných klieťok na obohatené aj napriek výraznej finančnej pomoci z prostriedkov EÚ. Tieto nové klieťkové systémy majú minimálnu životnosť na úrovni 20 rokov. Do zmeny chovu nosníc v klieťkach investovali slovenskí hydinári milióny eur. Preto je pre všetkých chovateľov nosníc neefektívne meniť spôsob chovu pred uplynutím doby životnosti týchto technológií, pretože to výrazne predražuje produkciu vajec v SR.

ÚHS ako aj producenti vajec v SR považujú tento tlak zahraničných obchodných reťazcov za neopodstatnený a ohrozujúci sebestačnosť vo výrobe vajec. Na Slovensku ako aj v celej EÚ stále prevládajú klieťkové chovy nosníc nad ostatnými spôsobmi chovu. V SR máme podiel klieťkových chovov na úrovni 79 %, a to aj napriek tomu, že chovatelia začali už pred 2 rokmi s rekonštrukciou klieťkových chovov na voliérové a nie podstielkové, pretože v niektorých krajinách EÚ aj tento spôsob produkcie vajec postupne odmietajú. Bez finančnej pomoci z prostriedkov EÚ, alebo štátnej pomoci na výmenu technológií dokážu slovenskí producenti vajec zrealizovať zmenu spôsobu chovu iba v 5 % chovných priestorov ročne. Zmena systému chovu obohatených klieťok na voliérové chovy si vyžaduje investície vo výške 47,3 miliónov EUR, ktoré v súčasnej dobe a pri súčasnom vývoji cien za obdobie posledných 8 rokov nemá hydinársky sektor k dispozícii.

Tento tlak zahraničných obchodných reťazcov nemá ani žiadne kvalitatívne opodstatnenie. Dôvodom je fakt, že kvalita a zloženie vajec vôbec nezávisí od spôsobu chovu nosníc. Nie je dôležité, či nosnica bola chovaná v obohatenej klieťke, na podstielke, vo voliére alebo vo voľnom výbehu. Pretože kvalitu a zloženie vajec ovplyvňuje iba krmivo, ktoré nosnica konzumuje a jeho zloženie. O kvalite života nosnice vypovedajú 2 základné údaje - počet znesených vajec a počet uhynutých nosníc. Tieto ukazovatele sú v klieťkovom ako aj v alternatívnych spôsoboch chovu porovnateľné.

Aj spotrebiteľ musí počítať s tým, že klieťkové vajcia sú na pulte najlacnejšie. Ak porovnáme balenie 10 ks vajec z jednotlivých spôsobov chovu, zistíme že balenie podstielkových vajec je na pulte reťazcov o 50 centov drahšie ako klieťkové vajcia, balenie vajec z voľného výbehu minimálne o 1 EUR drahšie a balenie vajec z ekochovu minimálne o 1,50 EUR drahšie. Pre štvorčlennú rodinu to predstavuje zvýšené náklady minimálne o 45 EUR, 90 EUR a 135 EUR ročne bez akéhokoľvek kvalitatívneho rozdielu medzi vajcami z jednotlivých druhov chovu.

Aj napriek týmto argumentom, slovenskí chovatelia nosníc postupne realizujú rekonštrukcie chovu na voliérový systém chovu, ktorý je oproti klasickému podstielkovému chovu oveľa bezpečnejší z pohľadu kvality vajec ako aj životných podmienok zvierat. Názor ÚHS je, že zahraničné obchodné reťazce by mali ponechať spotrebiteľovi možnosť slobodnej voľby rovnako ako to praktizujú slovenské

obchodné refazce. Teda aby spotrebiteľ našiel na pulte všetky druhy vajec a aby si mohol kúpiť vajcia, ktoré si chce sám kúpiť a nie tie, ktoré mu chce niekto nanútiť.